Letterkunde, in zijne Aantekeningen over VELLEJUS PATERCULUS.

VOSSIUS, (MATTHÆUS) de laatste der Zoonen van den vermaarden meermaalen genoemden GERARDUS JOANNES, leide zich inzonderheid toe op de kennis der Vaderlandsche Geschiedenissen. Van hier dat hij met de waardigheid van Historieschrijver der Staaten van Holland en Westfriesland wierdt verëerd. Dat deeze bij hem iets meer dan een bloote titel was, blijkt uit zijne *Annales Hollandiæ et Zeelandiæ*, in Negentien Boeken, door zijnen broeder ISAACUS, naderhand met een Twintigste Boek vermeerderd, en door NICOLAUS BORREMANS, onder den titel van *Jaarboeken van Holland en Zeeland*, in het Nederduitsch overgebragt.

VREEBURG; zie beneden op het Art. UTRECHT. (*de Stad*).

VREELAND, eene Heerlijkheid, in het Sticht van *Utrecht*, tusschen de Dorpen *Loenen* en *Nichtevegt*, ter wederzijden van de *Vecht*, die dezelve in twee deelen onderscheidt. Haare uitgebreidheid vinden wij op vijfhonderdveertig Morgens begroot. In den Jaare 1748 telde men 'er honderdtwintig Huizen.

VREELAND, (*Het Dorp*) in de bovengemelde Heerlijkheid, en voor het grootste gedeelte aan den rechter oever van de *Vecht* gelegen, is zeer vermaaklijk, zo om den lommerrijken oord, als om den veelvuldigen doortogt van Vaartuigen en Schepen. Al wat te *Muiden* binnen loopt, den wil hebbende na het Sticht van *Utrecht* en hooger op, moet langs en voorbij *Vreeland* vaaren. De Kerk is klein, en heeft eenen Toren, met een laagen spits gedekt. Reeds op het Jaar 1250 wordt dit Dorp vermeld, als door HENDRIK VAN VIANDEN, Bisschop van *Utrecht*, tot eene Stad verklaard; waar voor het, zedert, een langen tijd, en nog in den Jaare 1536, door de Staaten van *Utrecht*, erkend is geworden. Door verzuim der burgers, en, veelligt, door onvermogen om dezelve te kunnen handhaaven, wierden, allengskens, de stedelijke Voorregten verlooren.

VREE-

VREELAND, (*Slot van*) bij, of liever in het Dorp van dien naam gelegen, van ouds zeer vermaard, en een wijduitgestrekt gebouw, gelijk duidelijk is af te leiden uit de wijde en breede dubbele Graften, nog heden voorhanden, binnen welke het beslooten lag. Het wierdt door Bisschop HENDRIK VAN VIANDEN, omtrent het midden van de Dertiende Eeuwe, gestigt, gedeeltelijk uit den buit, dien hij in de *Veluwe* behaalde, gedeeltelijk uit het geld van een landgoed, bij *Utrecht* gelegen, welk hij ten dien einde verkogt. Het was zo sterk, dat Heer GYSBREGT VAN AMSTEL, naa 's Bisschops dood, in 't Jaar 1268, het een langen tijd vruchteloos belegerde. Eenige jaaren daar naa verpandde Bisschop JAN VAN NASSAU, tot groot ongenoegen van de ingezetenen der Provincie, hetzelve aan dien Heere, welke de Stigtschen, en inzonderheid de burgers van *Utrecht*, door het leggen van eene nieuwen tol op den Vegtstroom, bezwaarde. Doch het Slot wierdt hem naderhand weder ontweldigd, door FLORIS DEN V, *Graave van Holland*, die, op verzoek van die van *Utrecht*, hetzelve belegerde en innam, naa dat de Amstelsche benden door de Zeeuwen geslagen waren. Het Slot kwam derhalven, naa het sluiten van den vrede, wederom aan den Bisschop van *Utrecht*. Doch Bisschop JAN VAN DIEST verpandde hetzelve, in den Jaare 1327, op nieuw, aan Graave WILLEM DEN III, voor zevenendertighonderd ponden zwarten tournoois. Wanneer Bisschop JAN VAN ARKEL, zich, in den Jaare 1356, met Hertoge WILLEM VAN BEYEREN bevredigde, mits de gemelde somme wederom van hem opgebragt zou worden, wierdt ook dit Slot aan den Bisschop afgestaan. Het schijnt, dat de Stad *Utrecht* den Bisschop daar toe eenig geld verschooten heeft; waar voor hij, in 't Jaar 1363, beloofde, het Slot nooit van het Stigt te zullen vervreemden. Doch de volle betaaling agter, en het Slot in de magt der Stigtschen blijvende, eischte Hertog ALBREGT VAN BEYEREN hetzelve, in 't Jaar 1370, te rug van Bisschop JAN VAN VERNENBURG, die het aan den Heere VAN LOENERSLOOT verpand hadt. Zijn opvolger, Bisschop ARNOLD, gaf het Slot ter bewaaringe aan zijnen Neeve, ZWEDER VAN GAASBEEK, *Heere van Putten*, onder beding, dat hij het nimmer van

 het

het Stigt vervreemden zou. Intusschen drong Hertog ALBREGT aan op de voldoening van de opgeschootene somme; 't welk ZWEDER VAN GAASBEEK noopte, om in den oorlog, hier op tusschen de Hollanders en Stigtschen ontstaan, Hollandsche bezetting in te neemen. Doch, bij den zoen, in 't Jaar 1375, tusschen den Hertog en den Bisschop gemaakt, wierdt het Slot den Stigtschen wederom afgestaan, mits dat ZWEDER VAN GAASBEEK het zou blijven bewaaren, tot dat hij van de penningen, daar op verschooten, voldaan zou zijn. Men meent, dat de somme, door hem aan 't Slot ten koste gelegd, naderhand door de Stad *Utrecht* ten grooten deele voldaan is geworden; immers de Stad stelde, in 't vervolg, eene Kastelein aan, alleen met goedvinden van den Bisschop. Het Slot *Vredeland* stondt nog ten tijde van HENDRIK VAN BEYEREN, die in 't Jaar 1524 Bisschop van *Utrecht* wierdt. Hij lag 'er een Slotvoogd op; maar het verviel van tijd tot tijd, door de menigvuldige aanvegtingen, welken het onder zijne regeering hadt uitgestaan. Eindelijk wierdt het, in den Jaare 1529, op bevel van Keizer KAREL DEN V, afgebrooken, en het puin gebruikt tot den opbouw van 't Kasteel *Vredenburg* binnen *Utrecht*. Het wierdt, egter, in 't Jaar 1680, op het aanhoudend verzoek van den Heer VAN ZUILEN, voor een Ridderhofstad verklaard, waar uit de bezitter in 't Lid der Edelen zou mogen beschreeven worden.

Zie MATTHÆUS, *de Jure Gladii*; J. WAGENAAR, *Vaderl. Historie*.

VREESWYK, anders *de Vaart* genaamd, eene Hooge Heerlijkheid, in het Overkwartier van het Sticht *Utrecht*. De Heerlijkheid paalt, Westwaarts, aan den *Yssel*, en strekt zich, van *de Lek* af, omtrent een half uur gaans, Noordwaarts aan, na de Stad *Utrecht*. Volgens besluit der Staaten van *Utrecht*, van den zevenden Maart des Jaars 1677, is *Vreeswijk*, als eene hooge en vrije Heerlijkheid, aan Burgemeesteren en Vroedschappen der Stad *Utrecht* als eene vrijwillige gifte opgedraagen; zijnde, kort daar naa, dit Staatsbe-

258

A Rademaker fecit

VREESWYK aan de Vaart 1620

257

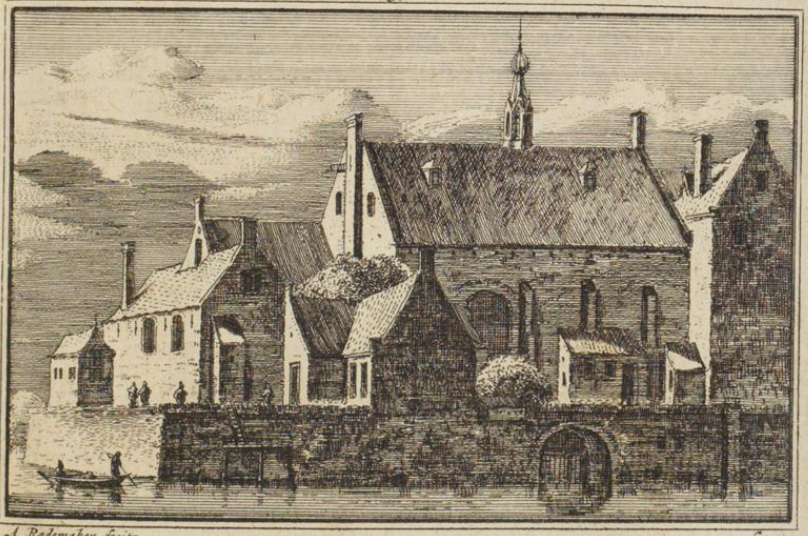

A Rademaker fecit

VREESWYK aan de Vaart 1620

289.

VREESWYK *of de* VAART, *op Utrecht te zien.*

290.

J.d.B. del. *H.S.f.*

VREESWYK *of de* VAART, *van eene andere zyde.*

besluit, door den Sekretaris van hun Edel Mogende, bezegeld, en leggende in een zilveren vergulde doos, aan Heeren Burgemeesters ter hand gesteld. Diensvolgens stelt de Stad in de Heerlijkheid eenen Drossaard en Kastelein aan, die slegts voor een bepaalden tijd dien post bekleed, en aan de Stad eene jaarlijksche Recognitie of Erkentenis moet betaalen. Hij is gemeenlijk een Lid van de Vroedschap der Stad, hoewel hij, volgens besluit van den Jaare 1704, geduurende zijne bediening, geene zitting in de Vroedschap mag hebben. De uitgebreidheid der Heerlijkheid vinden wij op achthonderd en tweeënzeventig Morgens begroot, en het getal der Huizen op ruim honderdtwintig.

VREESWYK, (*Het Dorp*) insgelijks *de Vaart* genaamd, naar een Kanaal of de wijde en diepe Vaart, uit de Lek tot aan de Stad *Utrecht* gegraaven, die ook den naam van *Vaartschen Rijn* draagt. De naam van *Vreeswijk* was reeds vroeger bekend. Het Dorp legt tegen den Lekdijk, recht tegenover de Stad *Vianen*, op eenen afstand, in eene rechte lijn gemeeten, van niet meer dan ruim tweehonderd Roeden. *Vreeswijk* is een tamelijk fraai Dorp, bestaande geheel uit steenen Huizen, zommige van welke, zo door hunne hoogte als anderzins, merkelijk aanzien hebben. De Hervormde Kerk, in den Jaare 1681 gestigt, is een Kruisgebouw, pronkende met een scherpen spits. Van ouds plagt hier een sterk Slot of Kasteel te leggen, *Gildenburg* genaamd, om dat het op kosten van de Gilden der Stad *Utrecht* was gebouwd. Het diende meermaalen tot eenen twistappel, geduurende de binnenlandsche verdeeldheden. Van hier, misschien, of naa dat de aanleiding der eerste stigtinge verdweenen was, dat men het allengskens heeft laaten vervallen. Tegenwoordig zijn 'er geene zigtbaare overblijfzels van voorhanden. Te *Vreeswijk* leggen drie vrij zwaare Sluizen in den Lekdijk; zij dienen ter doorschuttinge der Vaartuigen, welke na of uit de Lek voorbij de Stad *Utrecht* vaaren. Dit geeft aan de Plaatze een merkelijk vertier, aangezien het overgroot getal van binnenlandsche Schepen, welke, langs deezen weg, de Lek en den Rhijn bevaaren. Daarenboven heeft men hier

een Veer, aan 't welk Rijtuigen, Paerden en Menſchen over de Lek gezet worden. Alle uuren vertrekt eene Jaagſchuit van *Utrecht* na *Vreeswijk*. Wij teekenen hier nog aan, dat dit Dorp de geboorteplaats geweest is van SAMUEL THEODOTUS, anders ÆGIDIUS HAFHAKKER genaamd, Hoogleeraar in de Godgeleerdheid te *Keulen*, Schrijver van een *Hiſtorisch Verhaal* van den oorſprong en voortgang der geſchillen tusſchen de Remonſtranten en Contraremonſtranten, in den Jaare 1618 in 't licht gegeeven.

Zie *Tegenw. Staat van Utrecht.*

VRIENTIUS, (MAXIMILIAAN) of DE VRIENDT; zie op het Art. VEERE.

VRIES, (TJERK HIDDESZ DE) wiens Vader was HIDDE SJOERDS, is gebooren op den zesden Augustus des Jaars 1622, te *Sexbierum*, een Dorp niet ver van Zee, in 't Kwartier *Westergo* van Friesland, en nabij *Harlingen*. Zijne Ouders, ſchoon van geenen hoogen ſtaat, wierden egter onder de landluiden voor ten eenemaal braaf en onbeſproken gehouden; en dus hadt onze DE VRIES, naa dat hij door zijne verdienſten tot hooger aanzien bevorderd was, geene reden altoos om over zijne afkomst zich te ſchaamen.

De plaats zijner geboorte zelve gaf hem eenige gelegenheid, om zich reeds vroeg aan 't zeegezicht te gewennen, en daar door veele van die akelige denkbeelden te verbannen, of te belachen, met welke zo veelen zijn ingenomen, die, dieper landwaarts in gebooren en opgevoed, van alles wat naar zee gelijkt, eenen diepen afkeer hebben, en op het woord zelfs bijkans een koude huivering gevoelen.

Hoe oud ondertusſchen onze DE VRIES ware, toen hij zich het allereerst, ter voldoeninge zijner begeerte, van land na zee begaf, en langs welke trappen hij tot dien van eenig bewind zij opgeklommen, valt, bij gebrek aan aantekeningen, met volle zekerheid niet te melden.

Vast

TJERK HIDDES DE VRIES,
Luitenant Admiraal van Frieslandt.

G. van Eeckhout, delin: J. Houbraken sculpsit

Vast gaat het dat onze DE VRIES al vrij jong moet verkoozen hebben zijn geluk ter zee te beproeven, om dat hij zich niet in den Zeedienst ten oorlog begeeven heeft, dan naa dat hij vooraf een geruimen tijd ter Koopvaardij gevaaren, en in hoedanigheid van Schipper meer dan eenen togt gedaan hadt. Of nu eigen verkiezing, dan aanzoek van anderen hem bewoogen hebbe, om van de Koopvaardij af te zien, en in dienst van 't sterk geprangde Vaderland ten oorlog te gaan vaaren, vindt men ook al niet met vereischte naauwkeurigheid gemeld; maar wel dat hij, hier toe beslooten hebbende, nimmer de verwachting te leur stelde, welke zijne Bevorderaars met veel reden wegens hem hadden opgevat. De anderszins ongelukkige Zeeslag, die op den 13 April van den Jaare 1665 tusschen de Engelsche en Staatsche Vlooten is voorgevallen, strekt hier van zelfs ten spreekenden bewijze, waarom het niet buiten den haak zal zijn, dit wat omstandiger, hoewel beknoptelijk, volgens ons bestek, te vertoonen.

De Staatsche Vloot, welke onder het Opperbevel van den Lt. Admiraal Generaal, JAKOB VAN WASSENAAR, *Heere van Obdam*, uit *Texel* was in Zee geloopen, bestondt uit vijf Esquaders, waar van het laatste gekommandeerd wierdt door den L. Admiraal STELLINGWERF, ook een Fries, voerende het Schip *de Zevenwouden*, gemonteerd met zestig stukken, en driehonderd man. In dit Smaldeel voerde onze DE VRIES als Kapitein het Oorlogschip *de Elf Steden*, op hebbende eenënveertig stukken, en tweehonderdvijfëndertig man: en in dien reeds gemelden ongelukkigen Zeeslag, waarin de braave WASSENAAR, door eigen kruid, met zijn schip in de lucht vloog, en dus ongelukkig sneuvelde, zonder dat het met zekerheid te bepaalen zij, wat eigenlijk dit ongeluk veroorzaakt hebbe, was hij de Seconde van den Lt. Admiraal STELLINGWERF, en kweet zich derwijze van zijnen pligt, dat dit gevegt, naar de hoogste waarschijnlijkheid, niet zo ongelukkig voor den Staat ware uitgevallen, zo alle Bevelhebbers, even als hij, het algemeene welzijn boven hunne bijzondere veiligheid gewaardeerd, en met waaren heldenmoed behartigd hadden. Een eigenhandige brief, door hem naa dien ongelukkigen scheepsstrijd aan het Kollegie ter Admiraliteit in *Friesland* gezonden,

zou misschien veelen leezeren niet kwalijk gevallen, wegens 's mans hartige taal en verscheidene daarin voorkomende bijzonderheden. Dan om binnen de paalen van ons bestek te blijven, zal ik 'er slegts een en ander staal uit melden. Naa verhaald te hebben, hoe de Vijand, des nachts voor den dertienden der meergemelde maand, zijn best deedt om bij te koomen, en de wind Zuidelijk liep, ten voordeele der Engelschen, gaat hij aldus voort; „ doen liepen wij tegen haer „ aen, en brachten het zo nae, dat met eenige van ons Es„ quader twee van haer schepen afsneden, daer ik een van „ zo veel gaf, dat hij niet een schoot meer schoot, noch „ niet een man boven bleef." In 't slot van dien brief zegt hij: „ Ik hebbe gisteren bij de Staaten Generaal geweest, „ aan boord van den Admiraal TROMP, die mij schriftelijk „ ordre gegeven heeft, het schadeloos geschotene op het „ spoedigste te repareren, dat zal ik doen. Mijn boegspriet is „ geschoten datter een ander moet wezen, de grote mast „ moet ook verandert zijn, daer steekt een kogel boven in „ 't hart van dezelve mast, maer de oude mast zal voor „ een boegspriet goet gemaekt konnen worden soo 't mij „ toelijkt, vier à vijf stukken van mijn zwaar Canon zijn „ gescheurt en stukken gesprongen."

Men zal, in aanmerkinge van 't gezegde, zich ongetwijffeld niet verwonderen, dat onze DE VRIES, daar veele bevelhebbers, naar evenredigheid van hunne betoonde lafhartigheid en schandelijk pligtverzuim, anderen ten voorbeelde gestraft wierden, zich eerlang tot Lt. Admiraal van *Friesland* bevorderd zag, en nog in September van 't zelfde jaar, in die waardigheid, op het schip *de Steden*, voorzien met zeventig stukken en driehonderd man, het bevel voerde, over het derde Esquader der Vloote, welke met goedvinden van de Gevolmagtigden der Staaten, de Heeren HUIGENS, DE WITT en BOREEL, in drie smaldeelen was verdeeld geworden, voor dat nog de Lt. Admiraal DE RUITER, als Opperhoofd en Admiraal van 's Lands Vloote, bij dezelve hadt konnen aankomen. Wanneer nu deeze onvergelijkelijke Zeeheld in 's Lands Vloot, aan boord van het schip *de Liefde* gekomen, en door de Gevolmagtigden der Staaten verwelkomd was, wierdt wel

de

de Vloot in vier Esquaders verdeeld, doch zonder dat onze DE VRIES daar bij in 't minst benadeeld wierdt; blijvende hem het bevel over 't vierde Esquader, dat uit vierëntwintig ſchepen van oorlog beſtondt, als Luitenant Admiraal aanbevolen, en door hem, op het ſchip *de Steden*, een geus van de boegſpriet gevoerd.

Nooit ſchoot hij ook te kort in het beantwoorden aan de uitgebreide verpligtingen, welke aan deezen aanzienelijken post onafſcheidbaar verbonden zijn; loffelijk inzonderheid was zijn gedrag, toen de Vloot door den geweldigen ſtorm van dan achtſten September deezes jaars, ten haaren ongelukke verſtrooid, en bijkans in de handen der Engelſchen vervallen was. Want op den dertienden dier maand, met twee Oorlogſchepen en een Brander weder bij de Vloot, toen door den Admiraal DE RUITER in twee Esquaders verdeeld, gekomen zijnde, gaf hij hem berigt, dat hij met zijn ſchip, bezuiden het *Doggerszand*, in den morgen van dien zelfden dag, eerst door twee, en vervolgens door vier Engelſche ſchepen was gejaagd geworden, doch dat dezelve, toen 'er met den middag nog twee andere ſchepen van oorlog bij hem gekomen waren, zich weder na de Engelſche Vloot begeeven hadden; welke, om dat het wat duister was, wel niet met genoegzaame naauwkeurigheid door hem geteld hadt konnen worden, doch naa de begrooting van zijn volk, dat in de ſteng geweest was, uit ongeveer zestig zeilen beſtondt. Op deeze tijding nam de Luitenant Admiraal DE RUITER, ſchoon de Vloot uit niet meer dan negenëndertig ſchepen beſtondt, egter met toeſtemminge der Heeren Gevolmagtigden, het manmoedig beſluit om den Engelſchen het hoofd te bieden. Ook wierdt daar toe alles met der daad in gereedheid gebragt, en de Vloot in drie Esquaders verdeeld, waar van het eerſte door den Lt. Admiraal DE RUITER zelven, het tweede door den Lt. Admiraal KORNELIS EVERTSZOON, en het derde door onzen wakkeren DE VRIES, als Lt. Admiraal, ſtondt gebooden te worden; doch dewijl men, zo door ſtorm als andere beletzelen, verhinderd wierdt bij de Engelſche Vloot te koomen, kreeg onze DE VRIES thans geene gelegenheid, om doorſlaande blijken van zijnen heldenmoed aan den dag te leggen,

en, zulks doende, het Vaderland aan zich te verpligten. En toen men in October deezes jaars eenen aanslag op *Duins* ter uitvoer zocht te brengen, en de Engelsche schepen daar binnen aan te tasten, wierden hij en de Lt. Admiraal EVERTSZOON, met hunne onderhebbende schepen, insgelijks door tegenwind belet, om zich ter bekwaamer tijd op de bestemde plaatzen te laaten vinden, dat anders met eenen gunstigen wind zeer wel hadt konnen geschieden. Dit gaf aan de Engelsche schepen, die in *Duins* lagen, eene gunstige gelegenheid om de op hen afkomende vijanden te ontwijken; zelfs zag men uit onze Vloot, die eerst door tegenwind, en daar naa door stilte, vrij verre beneden de *Goeijing* in de Hoofden vervallen was, drie Engelsche schepen het Noordergat uitloopen, voor dat de Lt. Admiraalen KORNELIS EVERTSZOON en DE VRIES het, al laveerende, zo verre hadden konnen brengen. De Staatsche Vloot, dus voor het Vaderland geen dienst konnende doen, keerde, volgens goedvinden van DE RUITER en andere Vlootvoogden, weder na de Rivier van *Londen*; wanneer bij de Gevolmagtigden en den Lt. Admiraal DE RUITER besslooten wierdt, dat de Lt. Admiraalen KORNELIS EVERTSZOON, en onze TJERK HIDDESZ DE VRIES, nog eenigen tijd voor of bij *Marijgat*, zich met hunne Esquaders zouden blijven onthouden, om dus alle schepen te konnen aantreffen, welke voor hadden de Rivier van *Londen* in of uit te loopen. Ondertusschen zouden onze DE VRIES en Kapitein CHRISTIAAN ELDERS, met hunne onderhebbende schepen, zich naa verloop van acht dagen, omtrent *Soulsbaay* weder bij de Vlag hebben te vervoegen; doch zo dit door eenen Noordelijken wind niet geschieden konde, zoude de Luit. Admiraal DE RUITER hen met zijne schepen trachten te naderen; wordende den schepen, uit aanmerkinge van den bekrompenen lijftogt en den opkomenden Winter, vrijheid gelaaten, om na de zeegaten van het Vaderland op te zeilen, indien zij, naa verloop van gemelde acht dagen, door mist of storm, van de Vlagge mogten afdwaalen of verstrooid raaken. Eer evenwel de Vloot, waar van zes schepen na Noorwegen, en tien na 's Lands Havenen waren opgezonden, nog van een scheidde, telde men in 't laatst van October nog zeventig schepen in

de-

dezelve, en daar van ſtondt het vierde Esquader, zestien ſchepen ſterk, onder het bevel van den Lt. Admiraal DE VRIES, terwijl de drie overige door de Lt. Admiraalen DE RUITER, EVERTSZOON en TROMP, gebooden wierden. Gaarne hadt men nog een kans met de Engelſchen gewaagd, zo zij waren uitgekomen; doch dit niet geſchiedende, en de tijd te verre verloopen zijnde om zonder blijkbaar gevaar langer in zee te blijven, wierdt bij DE RUITER en de andere genoemde Vlootvoogden beſlooten, dat men, te meer om dat men geenen vijand te verwagten hadt, na 't Vaderland zou zeilen, om voor den Winter op te leggen. De Lt. Admiraal DE RUITER gaf daar toe ook met der daad het ſein, op den tweeden November, het welk beſtondt in het laaten waaijen van een Witte Vlag van de Voorſteng, en het doen van drie kanonſchooten. Zo dra was dit teken van ſcheidinge niet gegeeven, of onze Lt. Admiraalen DE VRIES, EVERTSZOON en TROMP, deeden zeven ſchooten, om daar mede der Vloote eene goede reis na 't Vaderland te wenſchen; waar op, ten gelijken einde, door den Heer DE RUITER, met negen ſchooten uit halve kartouwen geantwoord wierdt. Hier op richtte een ieder zijnen koers na de hem aangeweezene haven, en onze DE VRIES, naa buiten *Gaats* afſcheid genomen te hebben, den zijnen, met de onderhebbende ſchepen na het *Vlie:* van waar hij eerlang bij zijne Familie in *Friesland* aankwam, en het grootſte van den Winter tot genoegen van hem zelven en de zijnen ſleet.

Men denke egter niet, dat deeze tijd in leedigheid van hem wierdt doorgebragt: zulks gehengde ook het beſluit van hun Hoog Mogenden niet: 't zal derhalven niet kwalijk paſſen dat wij den hoofdzaakelijken inhoud van het zelve hier kortelijk melden. Om de toerusting der Oorlogsvloote, waar mede men in 't volgend voorjaar den Engelſchen het hoofd dagt te bieden, te ſpoediger en in beter orde voorttezetten, was ter Vergadering van hun Hoog Mogenden goed gevonden, dat, wegens de drie Kollegien in *Holland* en *Westfriesland* aan den Lt. Admiraal DE RUITER, wegens het Kollegie ter Admiraliteit in *Zeeland* aan den Lt. Admiraal KORNELIS EVERTSZOON, en wegens het Kollegie in *Friesland* aan den

Lt. Admiraal TJERK HIDDESZ DE VRIES, geſchreeven zoude worden, dat zij zich in gemelde Kollegien zouden hebben te vervoegen, en daar een waakend oog over de buitengewoone toerusting, met alles wat daar toe behoorde, te laaten gaan; op dat de orders van hun Hoog Mogenden, zo wegens de Oorlogſchepen, Fregatten, Advijsjagten, Branders, Galjoots tot kondſchap en berging van lijſtogt dienende, als andere vereischten, naauwkeurig uitgevoerd en nagekomen mogten worden, en dat zij van deeze hunne verrigtinge, ter behoorlijker tijd, een omſtandig verſlag aan hun Hoog Mogenden zouden hebben te doen. Deeze last, welke volgens een nader beſluit van den negenden Januarij des Jaars 1666 aan de gemelde drie Lt. Admiraalen vernieuwd wierdt, bleef bij niemand hunner onuitgevoerd, en wierdt hier door de Vloot tijdig in ſtaat gebragt om Zee te konnen kiezen. Dan, voor dat dit geſchiedde, wierdt 'er op den zesden Maij bij hun Hoog Mogenden een beſluit genomen, bij 't welk DE RUITER tot Opperhoofd der Vloote wierdt aangeſteld, terwijl onze DE VRIES, zich met de waardigheid van Lt. Admiraal bekleed vindende, het gebied te voeren badt over de Frieſche ſchepen, die uit elf ſchepen van oorlog en twee branders beſtonden. Wanneer nu het meeste deel der Vloote, op den eerſten en de volgende dagen van Junij, uit *Texel* in Zee was geloopen, kwam de Lt. Admiraal DE VRIES, op den vijfden dier maand bij dezelve, voerende het ſchip *Groot Friſia*, gemonteerd met tweeënzeventig ſtukken, driehonderdveertig Matroozen en vijfënvijftig Soldaaten. De gantſche Vloot, nu uit vijfëntachtig ſchepen en fregatten van oorlog beſtaande, wierdt in drie Esquaders verdeeld, waar van het tweede zou ſtaan onder de orders van de Lt. Admiraalen KORNELIS EVERTZOON en TJERK HIDDESZ DE VRIES, voerende den wimpel van de voorſteng, en beſtaande uit achtëntwintig ſchepen en fregatten van oorlog. Op den elfden dier maand met de Vloot tusſchen *Duinkerken* en *Noordvoorland* gekomen zijnde, zag men zich wegens wind en ſtroom, die beide tegen waren, genoodzaakt het anker te laaten vallen. Doch het duurde niet lang of de Engelſche Vloot kwam op de Nederlandſche af: waarom alles, zo goed men konde, tot een treffen in ge-

gereedheid wierdt gebragt. De Lt. Admiraal TROMP raakte het eerst van allen met zijn Esquader in gevegt. Dat van den Lt. Admiraal Generaal DE RUITER, en den Lt. Admiraal VAN NES, bleef 'er niet lang buiten; jammer was het, dat de schepen van de Lt. Admiraalen KORNELIS EVERTSZOON en onzen TJERK HIDDESZ DE VRIES, die beide van ijver blaakten, om het voorbeeld van den grooten DE RUITER, ten dienste van het Vaderland, te volgen, en ter behoudenisse van hetzelve hun leeven op te zetten, de vijanden te hoog in den wind hadden, om vooreerst bij hen te koomen; doch wanneer hun dit, volgens hunnen wensch, door het wenden der Engelschen, in den namiddag gelukte, raakten zij, zo wel als DE RUITER en TROMP, met de vijanden in eenen fellen strijd, waarin zich niet alleen KORNELIS EVERTSZOON en onze DE VRIES, maar ook de overige Bevelhebbers en Kapiteinen, op hun voorbeeld, mannelijk kweeten. Het gevegt van deezen dag door den nacht gescheiden zijnde, wierdt op de drie volgende dagen, van wederzijden, met heldenmoed hervat; en op geenen van dezelven ontzonk onzen DE VRIES de zijne, hoewel de gelegenheid hem niet altoos even gunstig was om dien te laaten blijken; doch inzonderheid toonde hij dien op den veertienden, of vierden dag van het gevegt. Want als de zege eenen tijd lang in twijfel gehangen, en nu na deeze dan na geene zijde geneigd hadt, en daarenboven de dag ten einde begon te spoeden, was DE VRIES geenszins een der laatsten, die, op 't bevel van den Lt. Admiraal Generaal DE RUITER, een einde van 't werk poogde te maaken; nevens andere braave Bevelhebberen kloekmoedig op den vijand inbreekende, en dus wel degelijk het zijne toebrengende, dat het middelste gedeelte der Engelsche Vloote, door de onze beklemd, en voorts van vooren en van achteren in diervoegen bevogten wierdt, dat de Engelschen zich, naa een hardnekkig gevegt van anderhalve uur tijds, op de vlugt begaven. Met groote reden derhalven mogt de Graaf DE GUICHE, die zich nevens eenige andere Fransche Heeren van het eerste aanzien op de Nederlandsche Vloot bevondt, onzen DE VRIES, (bij hem KIERKIDES genoemd, om dat zijn Fransche tong zich, waarschijnlijk, naar de Friesche uitspraak van

TJERK

TJERK HIDDESZ niet wist te buigen) het getuigenis geeven, *dat hij grootelijks deel hadt aan de voordeelen, door de onzen op dien dag behaald.*

Hadt onze DE VRIES door zijne dapperheid en beleid niet weinig toegebragt, tot het behaalen dier roemrugtige zege, welke, in dien hardnekkigen en vierdaagschen zeestrijd, door de onzen op de Engelschen bevogten wierdt, zijne voor het Vaderland en de zijnen al te ontijdige dood bragt insgelijks niet weinig toe tot de nadeelen, welke de Nederlandsche Vloot op den vierden Augustus des zelfden jaars moest lijden. Ons bestek laat niet toe alle de bijzonderheden van dat gevegt te melden. Het zij ons genoeg zo veel van het zelve aan te tekenen als noodig is, om zich 's mans dood als dien van eenen Held te vertegenwoordigen. Naa dat de Lt. Admiraal Generaal DE RUITER de Vloot, welke nu uit achtëntachtig schepen van oorlog bestondt, in verwagtinge van een op handen zijnde gevegt, in drie Esquaders verdeeld hadt, in welker tweede onze DE VRIES zich naast den Lt. Admiraal JAN EVERTSZOON geplaatst vondt, wierdt hun beiden de voortogt aanbevolen. Het ontbrak hun aan moed, noch aan getrouwheid, om dien ontvangen last ter uitvoer te brengen, maar gebrek aan wind was oorzaak dat zij niet voor omtrent den middag in gevegt raakten met den voortogt der Engelschen, welke geleid wierdt door den Vice-Admiraal THOMAS ALLEN. Dan schoon zij hier laater kwamen dan zij wel gewenscht hadden, en 's Lands dienst scheen te vorderen, egter kwamen zij 'er, ten aanzien van hun eigen leeven, veel te vroeg; hebbende zij beiden, toen ze op het Engelsch Esquader der Witte Vlagge, van twee zijden, kloekmoediglijk aanvielen, op het bed der eere moeten sterven, en bijkans op gelijke wijze; zijnde zo wel den eenen als den anderen een been afgeschooten, en zij beiden daar aan overleeden. Van hoe veel belang hunne behoudenis voor de gantsche Vloot geweest zou zijn, bleek al kort; want het sneuvelen dier twee wakkere Vlootvoogden was niet zo dra rugtbaar geworden, of 'er wierdt zulk eene verslagenheid en wanorde door veroorzaakt, dat het gantsche Esquader te een uur na den middag begon te wijken, zonder op het schieten van DE RUITER

in

in 't minst te letten, of, gelijk het hadt moeten doen, af te koomen. Doch wie zal zich verwonderen dat zulks hier plaats hadt, daar de ondervinding van alle tijden heeft doen zien, dat zulks doorgaans een der eerste gevolgen van den dood van groote Bevelhebberen ware; en dat het even hierom tot het beleid van den krijg behoore, het sneuvelen van dezelve, zo lang zulks mogelijk is, met alle zorgvuldigheid te verbergen.

Dat de gedachtenis van deezen wakkeren Zeeheld bij den Vaderlander niet alleen, maar ook bij den vreemdeling, in eere zij, is ons voorheen reeds eenigzins gebleeken, door het bijbrengen van een loffelijk getuigenis, welk de Graaf VAN GUICHE hem gegeeven heeft. Dat dit hem niet onbedacht ter penne zij uitgevallen, zal men gewisselijk erkennen, als men in aanmerking neemt, dat hij op eene andere plaats, hem nog hooger verheft, door van hem te betuigen, *dat hij een der beste en stoutste Hoofden der Nederlandsche Vloote was.* Dit gade slaande zoude het mij niet bevreemden waarheid te zijn, het welk alleen bij overlevering tot ons gekomen is, en ook alleen voor zodanig en niet hooger van ons wordt opgegeeven. Hetzelve bestaat hier in; dat als de Raadpensionaris DE WITT zich op zekeren tijd aan boord van den Lt. Admiraal Generaal DE RUITER bevondt, en deezen gevraagd hadt, wien hij den Heeren Staaten tot zijnen opvolger aan zou prijzen, indien hem zelven eenig doodelijk ongeluk mogt treffen, en het Vaderland dus zijnen dienst moest derven? DE RUITER daar op geantwoord zoude hebben, daar toe niemand bekwaamer dan den Lt. Admiraal DE VRIES te kennen, als zijnde van deszelfs kundigheid en trouwe ten vollen overtuigd.

Hoe dit zij, zeker gaat het dat 's mans gedachtenis, om zijne loffelijke diensten, zo bij het Kollegie ter Admiraliteit in *Friesland*, als ook bij hun Edel Mogenden de Staaten der Provincie, grootelijks in eere wierdt gehouden. Wanneer immers het lijk van wijlen onzen Lt. Admiraal te *Harlingen* was aangekomen, en aldaar plegtig in de Groote Kerk op het Koor ter aarde wierdt besteld, hebben hunne Edel Mogenden de Geduputeerde Staaten van *Friesland* deeze Lijk-

staatie

ſtaatie met hunne tegenwoordigheid verëerd; daarenboven is het zoontje van meergemelden Lt. Admiraal TJERK HIDDESZ, naa deszelfs overlijden geboren, op verzoek van meer gemelde Heeren Gedeputeerden, door de Heeren Raaden ter Admiraliteit niet alleen plegtig ten doope geheeven, maar ook hebben hunne Edel Mogende de Heeren Staaten van *Friesland* het gedachte zoontje, dat kort naa zijne geboorte insgelijks van zijne moeder beroofd wierdt, gelieven te begunſtigen met een jaarlijksch lijſpenſioen van driehonderdënzestig guldens.

Het zal niet ſlegts ten bewijze van onze gezegden ſtrekken; maar ook, zo wij vertrouwen, onzen Leezeren eenig genoegen verſchaffen, het een en ander met origineele ſtukken bevestigd te zien: waarom wij hier twee Stukken zullen laaten volgen, zijnde het eerſte eene Memorie van het Kollegie ter Admiraliteit in *Friesland*, aan hun Ed. Mogende de Staaten der Provincie overgeleverd, en het tweede eene Reſolutie, bij welgemelde Staaten daar op genomen. De Memorie luidt woordelijk aldus.

EDELE MOGENDE HEEREN!

„ Met hoedanigen lof ende reputatie, de Heere Lt. Admi-
„ rael DE VRIES, goeder gedachtenisſe, ſyne functie, eerst
„ als Kapitein, en daar naa als Lt. Admirael van UEd. Mog.
„ Provincie heeft bekleedt gehadt; is UEd. Mog. ons, en
„ alle werelt, genoechſaem en ten vollen bekent, daer af,
„ ſoo de Heeren haer H. Mog. Gedeputeerden over 't em-
„ ploy, en de bevorderinge van 's Lands Vloot van tyt tot
„ tyt in de Zeegaten deſer landen ingevallen ſynde, als de
„ Heer Lt. Admirael Generael DE RUITER, t'elkens brede
„ Confirmatie hebben gedaen: in de voorgevallen bataillen
„ ſyn de blyken volkomentlyk van desſelfs dapperheyt en
„ couragie, volgens de getuichenisſen van welged. Heeren
„ gegeven, ſynde welgem. Heere in twee bataillien ſwaerlyk
„ gekwetst geworden, in de eerſte periculeus, ende in de
„ andere doodtlyk, gelyk deſelvige ſulx met ſyn doodt ook
„ heeft bevestigt, en alſoo glorieuslyk ſyn leven ten dienſte

„ van

„ van defen Staet opgeoffert; in confideratie van welx, de
„ Heeren UEd. Mog. Gedeputeerden niet alleen de begraffe-
„ nisfe van 't lyck van welgedachte Heer met derfelver præ-
„ fentie hebben gecohonefteert, maer ook belooft devoiren
„ by UEd. Mog. te fullen aenwenden, dat het foontje nae
„ deszelfs overlyden geboren met een lyfpenfioen mochte
„ worden voorfien, en gebeneficeert, waerop ook welgedach-
„ te Heeren UEd. Mog. Gedeputeerden, by derfelver mis-
„ five, aen ons verzocht gehadt hebben, dat wij, in en uit
„ den name van UEd. Mog. Provintie het voorf. Soontje
„ ten doope fouden heven, gelyck wy in gevolge dies heb-
„ ben gedaen; verfoekende diesvolgens, ten einde UEd. Mog.
„ goede geliefte mach wefen, tot adimpletie van 't gene al-
„ bereedts, by de Heeren UEd. Mog. Gedeputeerden is ge-
„ præpareert, ende op reflexie van de loflyke en noit vol-
„ prefen meriten van welgenoemden Heer Lt. Admiraal, het
„ nageboren Soontje van den felvigen (althans van fyn Moe-
„ der mede gepriveert fynde) met een Lyfpenfioen gratieus-
„ lyk te begiftigen." Dit doende enz.

De Refolutie, welke hier op bij hun Ed. Mog. de Staaten van *Friesland*, den twintigften October van het zelfde jaar, genomen wierdt, luidde van woord tot woord aldus:

„ De Staaten van *Friesland* overdenkende en beklagende
„ het feer grotelyk verlies van de vaillante Heer wylen TJERK
„ HIDDESZ DE VRIES, in leven Lt. Admirael defer Provincie,
„ als die fyn leven in de jongst geholdene batalie tegens de
„ Engelfe op het bedde der eere als een dapper heldt ten
„ dienfte van 't Vaderland feer kloekmoedigh heeft opgeof-
„ fert, en dat fyn Ed. nagelatene droevige Weduwe 's daegs
„ na 't inkomen van defe fmertelyke tydinge was bevallen en
„ verlost van een jonge Soon mede genaemt TJERK DE VRIES,
„ die altans van defelve fyn Moeder, door den tydelyken
„ dood mede is ontbloot geworden, hebben om de goede
„ devoiren en getrouwe dienften van welgemelte Heer Lt.
„ Admirael DE VRIES in aangename gedachtenisfe te holden,
„ desfelfs nagelaten jongfte Soontje gebeneficeert, en verfien
„ denfelven by defen met een Zee Capiteins tractement tot
„ driehondert festig Car. Guld. 's jaers, mits dat in verderen

„ tyd

„ tyd een ordinaris Capiteins plaets komende te vaceren,
„ daeruit de betaling van de voorſ. ſomma ſal worden ge-
„ daen, en deſelve plaets als dan vacant blyven. — Midde-
„ lerwijlen ordonneeren wy onſe Gedeputeerden om daer af
„ formele ordonnantien t'zyner tydt en ſucceſsivelyck te laten
„ verveerdigen, ende met last aen de Reeckenmeesters de-
„ ſelve te regiſtreren gelyk ſulx behoort. Aldus geregiſtreert
„ op 't Landsſchapshuis den twintigſten October 1666."

Deeze Zoon, bij zijn opwasſen, in 's Vaders loſſelyke voet-ſtappen treedende, heeft den Lande insgelijks ter Zee gediend; doch is door al te ontijdig eenen dood weggerukt, om door zijne verdienſten den zelfden eertrap te beklimmen. Want in den Jaare 1689, op den tweeden Julij, in 's Lands dienst als Kapitein ter Zee bij het Kollegie ter Admiraliteit in *Friesland*, met zijn onderhebbend 's Lands Oorlogſchip *de Brack* na *Engeland* vertrokken zijnde, en in het zelfde jaar van daar te rug keerende, wierdt hij op den twintigſten December, naa eene ziekte van weinige dagen, aan boord van 't gemelde ſchip, uit het leeven gerukt, en op den dertigſten dier maand, bij zijnen Vader Zal. in het Koor der Groote Kerk te *Harlingen* ter aarde beſteld.

Wij zullen deeze leevensbeſchrijving van den dapperen Lt. Admiraal DE VRIES niet rekken met eene optellinge van deszelfs bloedverwanten en Nazaaten, welke nu alleen tot het vrouwelijk oir gekomen zijn, ons vergenoegende met 'er nog alleen het twaalf regelig versje bij te voegen, dat wij onder zijn in het koper geſmeeden afbeeldzel vinden, en hem ter eere aldus luidt:

„ De Frieſche Zeevoogd koomt dus na zijn dood herleven:
„ Wiens brein vol wijsheid was, en 't hert vol vuir en kracht,
„ Al wat Natuir oit Held bezonder heeft gegeven,
„ Had zij in deeze borst alleen te zaam gebracht;
„ Geen grouwlijk moordgedrang deed hem de moed verliezen;
„ Hij toonde ons den aard der adel-oude Friezen.

„ Het

8

e vaceren,
worden ge-
— Midde-
m daer af
k te laten
esters de-
regiſtreert
6."
yke voet-
Zee ge-
eggerukt,
eklimmen.
's Lands
dmiraliteit
ogſchip de
zelfde jaar
igſten De-
boord van
dertigſten
der Groote

pperen La
e van des-
en tot het
het 'er nog
wij onder
en hem ter

erlêven:
en kracht,

;
verſlezen;

,, Het

8

HENRICUS VROOM, HARLEMENSIS.
PICTOR.

VROMIUS hic multúm terris jactatus et alto:
Qui docuit vitâ multa ferenda probo.
Naufragia et Tabulas, Scopulos, cœlíque Ruinas
Tam bene qui potuit pingere nemo fuit.

M, HARLEMENSIS.

OR.

rris jac tatus et alto:
a ferenda probo.
copulos, cœlique Ruinas
pingere nemo fuit.

„ Het dubbeld Pilaar Strand kan van zijn zege tuigen;
„ En KRONENBURG ontzach zijn oorlogs bliXemstraal;
„ Prins ROBERT beefde 't hert; zelf MONK, die elk deed buigen,
„ Begaf zich op de vlucht voor Frieslands Admiraal.
„ Alçijd verwon 't gedrocht der overoude eeuwen,
„ Deez' dwong door zijn geschut, d'Eenhoorn, en Draak, (en Leeuwen,

HERO GALAMA.

VRIESLAND; zie FRIESLAND.

VRIEZEKOOP; zie LEIMUIDEN.

VRIEZEN; zie FRIEZEN.

VROENHOVE, een Graafschap, beslaande omtrent een derde gedeelte van de Stad *Maastricht*, nevens drie Dorpen, digt bij die Stad gelegen, te weeten, *Welre*, *Montdenake* en *Heukelom*, benevens de Landerijen, onder dezelve behoorende. De Regeering van het Graafschap bestaat in Schout, zeven Schepenen en eenen Sekretaris. De Hoogschout van *Maastricht* van de Brabantsche zijde neemt het Schoutampt waar; gelijk ook de Sekretaris der Brabantsche Schepenen in de Stad, in het Graafschap dien post bekleedt. Deeze Regtbank voert het bewind over burgerlijke en lijfstraffelijke zaaken in het Graafschap, zo binnen als buiten de Stad voorvallende. Hunne Hoog Mogenden de Algemeene Staaten, in de hoedanigheid van Hertog van *Brabant*, bezitten den vollen eigendom van het Graafschap *Vroenhove*.

VROOM, (HENDRIK KORNELIS) een niet onvermaard Nederlandsch Kunstschilder, en een der eersten, die zich op het schilderen van Schepen, met een goeden uitslag, heeft toegelegd. Hij wierdt gebooren te *Haarlem*, in den Jaare 1566. Zijn Vader hem tot de Schilderkunst opleidende, begeerde

dat hij zich op het ſchilderen van allerlei ſoorten van Vaatwerk zoude toeleggen. Om zich in de kunst te meer te volmaaken, deedt hij eene reize na *Italie*, zijnen weg neemende door *Spanje*. Te *Rome* wierdt hij bekend bij den Kardinaal DE MEDICIS, die hem in zijnen dienst aannam; terwijl VROOM, om de kunst nog meer te beoeffenen, en grondiger te leeren kennen, zich bij den vermaarden PAUL BRIL om verdere onderrigtingen vervoegde. Van *Rome* deedt hij eene reize na *Venetie*. Hier vondt hij overvloedige gelegenheid, om zich te oeffenen in het ſchilderen van Schepen, waar toe, zints zijne jeugd, zijne hoofdneiging altoos hadt overgeheld. Eenen geruimen tijd zijn verblijf in *Italie* gehouden hebbende, verliet VROOM dat Gewest, neemende zijnen weg door *Spanje*, *Savoije*, *Frankrijk* en *Duitschland*, en voorts, na het Noorden, na *Dantzig*, alwaar zijn Vaders broeder, FREDERIK VROOM, woonde, en den post van Stads Bouwmeester bekleedde. Van deezen wierdt hij in de gronden der Meetkunde onderweezen. Eindelijk keerde hij, naa eene uitlandigheid van verſcheiden jaaren, in zijne Geboorteſtad te rug. Doch de lust tot reizen bekroop hem, eerlang, van nieuws, en ondernam hij, andermaal, te ſcheep, de reize na *Spanje*; een groot aantal zijner opgemaakte Stukken medeneemende, om dezelve buitenslands te verkoopen. Op deeze reize hadt hij het ongeluk van ſchipbreuk te lijden op de Kust van *Portugal*. Een groot gedeelte der Laadinge wierdt geborgen, en onder hetzelve het meerendeel zijner Schilderſtukken. Door de gedienſtigheid der Monniken van een nabuurig Klooster, die dezelve gevonden hadden, en ontdekten dat hij de Maaker was, wierdt hij voortgeholpen na *Lisſabon*, en van daar verder na *St. Ubes*. Hier ſchilderde hij, ten behoeve van zeker Klooster, verſcheiden Stukken, onder andere ook zijne eigen Schipbreuk. Nogmaals keerde hij, eerlang, te rug na het Vaderland, met oogmerk om 'er zijne dagen te ſlijten. Onder andere Stukken ſchilderde hij thans het vergaan der zo genaamde *Onverwinnelijke Vloot* van Koning PHILIPS DEN II, en andere voornaame Stukken. De tijd van 's Mans afſterven is ons niet gebleeken.

VROONE.

VROONE. Zeer veele gisſingen ontmoet men bij de Oudheidkundigen, aangaande deeze Plaats, de eene verder gezogt en minder aanneemelijk dan de andere. Volgens zommigen zou het gelegen hebben niet verre van *Alkmaar*, en de rijkſte en magtigſte Koopſtad van Westfriesland geweest zijn. SIMON EIKELENBERG heeft, in het begin deezer Eeuwe, de moeite genomen, om aan te toonen, dat al wat van den rijkdom deezer Plaatze wordt verhaald, een louter verdichtzel is. Volgens het gevoelen van den Heere WAGENAAR, 't welk geen onaanneemelijk voorkoome heeft, zou *Vroone* een voornaam Westfriesch Dorp geweest zijn, niet verre van *Ouddorp* gelegen, door den Roomſch' Koning, Graaf WILLEM DEN II, met zekere Keuren en Voorregten begiftigd; en dat het, in den Jaare 1297, geheel plat gebrand en vernietigd wierdt, door Graaf JAN DEN I, Zoon van de Hollandſchen Graave FLORIS DEN V, ter ſtraffe van den ingezeetenen, welke deel hadden gehad aan den opſtand der Westfriezen, welker beteugeling en onderwerping de jonge Graaf zich hadt voorgeſteld, en ook gelukkig volvoerde. Volgens eene aloude Overlevering, nog heden hier te Lande bekend, zou het tegenwoordig Dorpje *S. Pancras* op den grond van het aloude *Vroone* gelegen zijn.

VROONESTEIN, (*Het Huis*) een Slot of Kaſteel, in het Nederkwartier van het Sticht van *Utrecht*, een weinig ten Noordwesten van het Dorp *Jutfaas*. Het Huis, zijnde een deftig oud gebouw, rondom in zijne Graften gelegen, wierdt, door de Edele Mogende Heeren Staaten des Lands van *Utrecht*, op den vijftienden Februarij des Jaars 1538, tot eene Ridderhofſtad verklaard. Een aloud Geſlagt, welk naar dit Slot zijnen naam voerde, is al voor lang uitgeſtorven. Reeds op het Jaar 1400 vindt men eenen WILLEM, *Bartholomeuszoon*, als *Heer van Vrooneſtein* vermeld. Van tijd tot tijd is het Huis van het een in het ander Geſlagt overgegaan.

VROUWEN-PAROCHIE, in rang het laatſte der drie Dorpen, welke gezamentlijk, nevens de onderhoorige Landen, uitmaaken de ſchoone en vette Frieſche Grietenij, het *Bildt* genaamd, de negende en insgelijks de laatſte in het Kwartier van *Westergo*. *Vrouwen-Parochie* in het Oostlijkſte der Bildtdorpen, leggende met de twee overigen, *St. Jakob Parochie* en *St. Anna Parochie*, aan den fraaien en breeden rechten Middelweg, die door de Grietenij loopt. De Plaats, welke negenënvijftig Stemmen uitbrengt, beſtaat uit eene dubbele buurt nette en zindelijke Huizen. De Kerk is een goed gebouw, hebbende eenen ſpitzen Toren. Onder dit Dorp behooren de twee nabuurige Gehugten *Oude-* en *Nieuwe Bildtzijl*. Naa de eerſte bedijking van dit Distrikt, diende het eerstgemelde Gehugt tot eene waterloozing of Sluis (zijnde de betekenis van het woord *Zijl*, in de Frieſche landtaale) voor de binnenlanden; zijnde het toenmaals aan Zee gelegen, en eene zeer leevendige en bloeiende Plaats, van wegen den handel, vooral in Graanen, die aldaar omging. Door de aanſlijking der Voorlanden wierdt, allengskens, de Plaats te onbruik, en wierdt zij van de *Nieuwe-Bildtzijl* vervangen; doch die insgelijks, door de zelfde oorzaak van aanſlijking, een diergelijk lot ondergaan heeft, en nu voornaamlijk van Boerenwerklieden wordt bewoond. Het *Bildt*, naamelijk, op dat wij dit ter loops aantekenen, eertijds eene opene Zee, door opſlibbering allengskens droog geworden zijnde, wierdt, door het leggen van zeer zwaare Dijken, met onnoemelijke kosten, tegen de woede der Golven beveiligd, en alzo veranderd in eene ſtreek Lands, die, in vrugtbaarheid, naauwlijks eene weergae heeft. De welvaart der Opgezeetenen, en de fraaie Landhuizen, welke zij bewoonen, kunnen hier van getuigenis draagen; tot verwonderinge der bewooneren van de overige Provincien, welke deezen oord koomen bezoeken. Als eene bijzonderheid mogen wij hier nevens voegen, dat alleen in deeze Grietenij, niet de gewoone Frieſche Landtaal, maar genoegzaam de zelfde taal, als in de Frieſche Steden wordt geſproken. De reden hier van meent men te zijn, om dat het *Bildt* allereerst door eenige Hollandſche Heeren bedijkt is geworden, die,

S^t. JACOBI PAROCHIE.

die, veelligt, eenigen hunner landgenooten derwaarts zullen overgevoerd hebben, welke 'er, zedert, hun vast verblijf namen, en alzo hunne ſpraak, hoewel zedert eenigzins verbasterd, tot hunne naakoomelingen overleverden.

Uit medegedeelde berigten.

VROUWENREGT; zie AKERSDYK.

VROUWENZAND; zie het Art. STAVOREN, Deel XXVII. bl. 336; en 't geen de kundige Frieſche Schoolmeester, FOEKE SJOERDSZ, heeft aangeteekend, in zijne *Beſchrijving van Oud en Nieuw Friesland*, Deel I. bl. 94, als mede in zijne *Frieſche Jaarboeken*, Deel II. bl. 474.

VRY, (DE) een aloud Amſterdamsch Geſlagt, 't welk verſcheiden Regeeringsleden heeft uitgeleverd, en waar uit wijlen de vermaarde Burgemeester EGBERT DE VRY TEMMINK, van Moeders zijde, was voortgeſprooten. De eerſte, welken wij, op de Regeeringslijst, vermeld vinden, was JAN EGBERTSZOON DE VRY. Hij wierdt Commisſaris der Stad, in den Jaare 1586, bekleedde het Schepensampt in den Jaare 1592, en klom op tot de Burgemeesterlijke waardigheid in den Jaare 1596. Vijfmaalen, zints de eerſte reize, naamelijk in de Jaaren 1598, 1601, 1603, 1604 en 1606, bekleedde hij dien hoogaanzienlijken post. — Van meer vermaardheids is geweest FREDERIK DE VRY, waarſchijnlijk de Zoon des nu gemelden. Mannen van het eerſte aanzien in den burgerſtaat, onder de Nederduitſche Hervormden, in dien tijd het niet beneden hun ſatſoen agtende, het Diakenſchap te bekleeden, vinden wij van den Heere FREDERIK DE VRY aangeteekend, dat hij, in den Jaare 1607, dien post in de Gereformeerde Gemeente te *Amſterdam* heeft waargenomen. In den Jaare 1612 zat hij in Schepensgeſtoelte, en beklom, in den Jaare 1620, de Burgemeesterlijke waardigheid; waar mede hij, egter, niet meer dan eenmaal bekleed geweest is; 't zij om

dat hij kort daar naa overleeden is; of om dat hij, naar de meening van de meerderheid der Amsterdamsche Regenten, die eerlang veelal tot gemaatigdheid overhelden, in de zaak van Godgeleerde geschilstukken te harde en strenge begrippen voedde. Zeker gaat het, dat de Heer DE VRY een ijverig tegenstander der Remonstranten was. De volgende bijzonderheden, ons voorgekoomen, kunnen daar van ten bewijze dienen. Terwijl de Heer DE VRY het Schoutsampt, in de plaats van WILLEM VAN DER DOES, die hetzelve in de maand October des Jaars 1620 hadt nedergeleid, bij voorraad, tot Vrouwendag des volgenden jaars, waarnam, gaf hij zich veele moeite, om eene Vergadering van Remonstranten, welke, gelijk bekend is, men toen heimelijk hieldt, te betrappen en uit elkander te jaagen. Veel duidelijker nog straalde de gezintheid van den Burgemeester DE VRY door, in een Geschrift, welk hij, in het voorjaar des Jaars 1621, in het licht gaf, onder den titel van *Historie, of kort en waerachtigh Verhael van den oorsprongh en voortgangh der Kerkelijke beroerte in Hollandt.* In de Voorrede van dit Werk, 't welk ook in het Fransch vertaald wierdt, gaf DE VRY te kennen dat het Geschrift door eenen der geleerdste en vermaardste mannen van ons Vaderland ontworpen en gesteld was; maar dat hij zelve, op last van het Nationaale Dordrechtsche Sijnode, zeker Geschrift daar nevens gevoegd hadt, met een Aanhangzel, welk hij voor het zijne erkende. Voorts ontmoette men in de Voorrede verscheiden zeer harde en scherpe uitdrukkingen, en zwaare verwijten. De Remonstranten wierden aldaar genoemd, „ Instrumenten des Satans, „ vijanden van Christus Kerk, factieuse Arminiaanen, onrustige menschen, wilde baaren der Zee, hunne eigen schande „ opschuimende." Hun wierdt te laste geleid „ dat zij de „ getrouwe Leeraars der Gereformeerde Christlijke Religie, „ de Zaligmaakende Leere, en de Christlijke Overheden met „ oprgerige propoosten, fenijnige brieven en lasterlijke schriften, bij eenen ieder zogten verdagt, gehaat en afgrijzelijk „ te maaken; dat zij zich verblijdden in den tegenspoed van „ Christus Kerk, en in 't geluk van de erfvijanden van de „ Religie en van 't Vaderland." Om zo zwaare beschuldi-

gin-

gingen, aan welke het aanzienlijk Karakter des Schrijvers, in 't oog van veelen, geene geringe kragt bijzette, te keer te gaan, en derzelver ongegrondheid te doen blijken, vatte UITENBOGAARD daar tegen de pen op. Reeds in de maand September des zelfden jaars, gaf hij eene Wederlegging in het licht, onder den titel van *Vrije Aenwijsing van d'onwaerheden, trouwloose verdraeijngen, calumnien, en andre grove misslagen, bevonden in de genaemde Historie van Fredrik de Vrij, Burgermeester der stadt Amsterdam, aengaende de Kerkelijke beroerten van Hollandt: gestelt bij forme van t'saemenspraek tusschen den selven de Vrij en den Aenwijser.* De Voorrede van dit Geschrift was geteekend met den naam van NICOLAUS BONIFACIUS. UITENBOGAARD onthieldt zich thans buitenslands. De zulken, die, op zijn verzoek, het bewind over het drukken gehad hadden, zonden, van *Haarlem* en *Leiden*, aan alle de Heeren van de Magistraat der Stad *Amsterdam*, ook aan die van de Admiraliteit, als mede aan de Commissarissen van de Weeskamer, alwaar de Heer DE VRY thans zitting hadt, ieder een Exemplaar der *Vrije Aenwijsingen;* op dat de Heeren, door wederhooren der verdeedigingge, gelegenheid mogten hebben, om over de waarheid der zaake te kunnen oordeelen. Ook meent men, dat verscheiden Wethouders, door het leezen van dit en soortgelijke Geschriften, tot gemaatigder zaake en denkhandelwijze wierden overgehaald. De Burgemeester FREDRIK DE VRY hadt eenen Zoon WILLEM genaamd; op den negenden September des Jaars 1620, leide deeze den eersten steen van de Wester Kerk te *Amsterdam.* —— Behalven de bovengenoemde, vinden wij nog, uit dit Geslagt, vermeld, WESSEL DE VRY, in den Jaare 1638 Commissaris; CORNELIS DE VRY, in den Jaare 1614 Commissaris, en in 1646, Raad de stad; en eindelijk EGBERT DE VRY, in den Jaare 1679 Raad geworden, en Schepen, in de Jaaren 1677, 1679, 1681, 1685, 1687, 1688 en 1691.

Zie BRANDT, *Hist. der Reformatie; Regeeringslijsten van Amsterdam.*

VRYBERGHE, eene Hooge Heerlijkheid, op het Zeeuwsche Eiland *Tholen*, ten Noorden van het Regtsgebied der Stad van den zelfden naam als het Eiland. Voorheen bestondt deeze Heerlijkheid alleen uit twee kleine Polders, en eenige Schorren. Door het indijken van een gedeelte der laatstgemelden, heeft zij merkelijk grooter uitgestrektheid en waarde bekoomen. Het getal der Huizen is niet zeer aanmerkelijk. Het regt wordt 'er geoeffend door Baljuw, een Burgemeester en vier Schepenen, welken een Sekretaris is toegevoegd.

VRYE-AMBAGTEN, bestaande uit *Houtrijk*, *Polanen* en *Raasdorp*, omtrent Halfwegen *Amsterdam* en *Haarlem* gelegen, voeren dien naam, om dat zij, van ouds, vrij waren van de Graaflijke Beden en Schotponden. De Ambagtsheerlijkheid behoort aan de Stad *Amsterdam*.

VRYE EN LAAGE BOUKHORST, eene Heerlijkheid, in *Rhijnland*, ten Oosten van de Heerlijkheid *Warmond*. Hoewel zij geene grooter uitgestrektheid, dan die van slegts tweeënveertig Morgens Lands beslaat, bezit zij, nogthans, alle de Vrijheden en Voorregten van eene Hooge Heerlijkheid. Men vindt hier geen Dorp, maar slegts eenige weinige Huizen, ginds en elders gebouwd.

VRYENBAN, eene Ambagtsheerlijkheid, aan de Stad *Delft* behoorende, in *Delfland* gelegen, is, ten aanzien van derzelver strekking, in twee deelen onderscheiden, waar van het eene enkel *Vrijenban*, en het ander, met onderscheid; *Klein Vrijenban* geheeten wordt. Het eerste, 't welk de grootste uitgestrektheid heeft, legt ten Oosten en Westen van *de Schie*, tusschen *Ketel*, *Abtsregt* en *Vrouwenregt*. *Klein Vrijenban* legt aan de Noordoostzijde der Stad *Delft*, ten Oosten van den Haagschen Rijweg, en paalt met de *Brasserslade* ten Noordwesten aan *Rijswijk* en *Tedingerbroek*, gelijk het ten Noordoosten door de Dwarswatering van *Noorddorp* wordt afgescheiden. Van ouds stondt deeze Ambagtsheerlijkheid op twaalfhonderdvierënzestig Morgen en driehonderdeenendertig Roeden Lands, waar onder honderd Morgen en hon-

honderdzestig Roeden voor verdolven Land staan aangetekend, en naderhand nog negenënzeventig Morgen als uitgeveend: door nog andere verminderingen is het tegenwoordig gebragt op elfhonderdachtënvijftig Morgen en tweehonderdzevenëndertig Roeden Lands. In de oude Lijst der Verpondingen vinden wij geen Huizen voor *Vrijenban* aangetekend. In de laatste van den Jaare 1732, staan eenënnegentig Huizen, één Kruidmoolen, twaalf Bleeken met hunne Huizingen, en drie Molens. Zedert is de Kruidmolen, die aan de Maasfluische Vaart stondt, door de Stad *Delft* gekogt, afgebroken en in een Houtkooperij veranderd. De Ambagtsheerlijkheid van *Vrijenban*, met die van 't Hof van *Delft*, *Woud* en *Woud-Harnasch* wierdt, in den Jaare 1738, door de Stad *Delft* gekogt van den Heere GYSBERT VAN HOOGENDORP, toen Ontvanger-Generaal van de Verëénigde Nederlanden, die ze, in den Jaare 1724, bij opveilinge gekogt hadt uit de geweezene Graaflijkheids Domeinen.

VRYE GEER, ook wel, zonder bijvoeging, *Geer* genaamd, is een klein stuk Lands, in den Ban van *Sloten* gelegen, zich uitstrekkende in de gedaante van eenen Driehoek, of *Geer*, volgens zommigen de oorsprong der benaaminge; hoewel anderen dezelve afleiden van *Gers*, *Geers*, of *Gors*, 't welk, in oude tijden, laag Land beteekende. Het bijvoegzel *Vrije* meent men herkomstig te zijn van het aloude Voorregt, volgens 't welk de opgezeetenen ongehouden waren tot het betaalen van eenige Beden en Schotpanden aan de Graaven, welke de ingezeetenen van *Sloten* en *Osdorp* moesten opbrengen. Voorts hadden zij ook eenen eigen Regtbank. De Kerk en eenige Huizen van het Dorp *Sloten* staan op den grond van de *Vrije Geer*. De Landen zijn hier doorgaans laager dan in de Ban van *Sloten*, om reden, meent men, dat de aarde, tot verhooging van het Kerkhof en de Kerkbuurt, daar uit zou vergraaven zijn; waarom dezelve ook minder dan die van *Sloten* in de Verponding geeft. De Stad *Amsterdam* is eigenares van de *Vrije Geer*.

VRYEHAAK. Deezen naam voert eene Boerewooning, met omtrent veertig Morgens Land, gelegen in de Heerlijkheid *Agttienhoven*, in *Rhijnland*. Het Landgoed is leenroerig aan de Staaten van Holland. De eigenaar ſchrijft agter zijnen naam den titel *Heer van Vrijehaak*.

VRYE HOEVE, eene Hooge Heerlijkheid, in *Rhijnland*, ten Zuiden van *Korter-Aar* gelegen. Voorheen bezat dit Distrikt veel grooter uitgebreidheid dan tegenwoordig, naardien een groot gedeelte van hetzelve, door Vergraaving, in eene Waterplas is veranderd. Men vindt 'er geene Kerk; ook is het getal der Huizen niet zeer groot. In het Kerkelijke behooren de Hervormde Opgezeetenen onder *Aarlanderveen*. Een teeken van de Hooge Heerlijkheid ziet men aan de Geregtsplaats, digt bij de Aarbrug, alwaar een Galg ſtaat.

'T VRYE VAN SLUIS, een vrij aanzienlijk Distrikt in *Staats-Vlaanderen*, 't welk zijnen afzonderlijken Regtbank heeft, het *Kollegie 's Lands van de Vrije* genaamd, beſtaande uit een Hoogbaljuw, een Burgemeester en negen Schepenen, nevens eenen Penſionaris, twee Griffiers en een Ontvanger; alle welken twee gezworene Klerken en twee Kamerboden ten hunnen dienſte hebben. De Hoogbaljuw ontvangt zijne aanſtelling, voor zijn geheele leeven, van de Algemeene Staaten, als Opperheeren van dit Gewest. Uit de Schepenen wordt jaarlijks, door Afgevaardigden van hun Hoog Mogenden, een Burgemeester aangeſteld, welke zijne bediening niet langer dan een jaar mag behouden. Alle deeze amptenaars genieten, behalven eenige andere voordeelen, zekere vaste Jaarwedden, bij den naam van *Tabbardlaken* bekend. Het Regtsgebied van het Kollegie van *de Vrije* ſtrekt zich uit over de Ambagten van *Aardenburg*, *Oostburg* en *Tzendijke*, nevens een klein gedeelte van het *Oostkerker Ambagt*; voorts over het Graafſchap *Middelburg* in *Vlaanderen*, en de Heerlijkheden *Watervliet* en *Waterland*, benevens de Heerlijkheden *Breskens* en *Nieuwvliet*. In naam der Algemeene Staaten oeffent

het

het aldaar hoog, middelbaar en laag Geregt. De gewoone bijeenkomsten worden driemaal ter weeke, op Dingsdag, Vrijdag en Saterdag, gehouden.

VRYHOEF *en* KALVERBROEK, eene Heerlijkheid, aan de Stad *Gouda* behoorende, grenzende, ten Noorden, aan *Sluipwijk* in het Baljuwschap van *Rhijnland*. De Heerlijkheid bezit slegts eene geringe uitgebreidheid, niet meer dan van honderdëntwee Morgens en vijfhonderd Roeden Lands. Het getal der Huizen vinden wij op zeven begroot.

VUGT, een Dorp in de Meierij van *'s Hertogenbosch*, een groot half uur gaans ten Zuiden van de Stad van dien naam, aan den slinker oever van de *Dommel* gelegen. Met het nabuurig Dorp *Kromvoort*, maakt *Vugt* éénen Regtbank uit; in welken de Hoofdschout van *'s Hertogenbosch* het Schoutampt bekleedt. Van de Kerk, die bij ouds veel schooner was dan tegenwoordig, en voor een gedeelte is ingestort, wordt alleen het Koor tot de openbaare Godsdienstoeffeninge gebruikt. De Hervormde Leeraar der Plaatze predikt insgelijks te *Kromvoort*. Onder de Huizen, welker getal wij op ongeveer tweehonderd begroot vinden, zijn 'er verscheiden, die fraai zijn. Voorts ontmoet men 'er zeer hooge Lindeboomen, die een bekoorlijk lommer geeven. In de nabuurschap leggen verscheiden Heerenhuizen of Hofsteden, zommige van welke in lustigheid en fraaiheid uitmunten. De Heide, niet verre van dit Dorp gelegen, bij den naam van *Vugter Heide* bekend, is zeer vermaard, door het zonderling lijfgevegt, aldaar voorgevallen, tusschen een Fransch' Edelman in Staatschen dienst, met naame BREAUTÉ, en zekeren GERARD ABRAHAMSZOON, LEKKERBERTJE bijgenaamd. Van dit gevegt, 't welk in den Jaare 1600 voorviel, hebben wij, in het Achtste Deel deezes *Woordenboeks*, op het Artikel BREAUTÉ, een uitvoerig verhaal gegeeven: weshalven het voorval hier niet behoeft vermeld te worden.

VUL-